URMĂRIREA BUNURILOR DIGITALE

TRACKING DIGITAL ASSETS

CZU: 347.21:004:347.91/.95 **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2024.43

Mihaela CĂPĂȚÎNĂ[1]

ABSTRACT. *The continuous and accelerated evolution of society necessitates the development and adaptation to current realities in all social spheres, including the justice system, where digitalization is no longer an aspiration but a pressing necessity. The digitalization of justice, including civil proceedings, entails not only the modification of civil procedural legislation but also the implementation of viable mechanisms that align with the technological level of societal development.*

By digitalization of justice, we understand the process of adopting and integrating digital technologies within the judicial system and the administration of justice. Undoubtedly, the integration of digital technologies also pertains to the execution procedure, which is the most complex and crucial stage in a civil process, upon the effectiveness of which largely depends the achievement of the ultimate goal of the civil process.

The tracking of digital assets involves the process of identifying, monitoring, and authenticating rights and ownership of digital objects and elements in the virtual or online environment, for the purpose of executing tasks and achieving the objectives of the execution procedure. Achieving these goals requires amendments to both civil and civil procedural legislation, considerations which will be examined in the present study.

Keywords: *digitalization, digital patrimony asset tracking, execution methods*

REZUMAT. *Evoluția continuă și accelerată a societății, impune dezvoltarea și racordarea la realitățile actuale a tuturor sferelor sociale, inclusiv a justiției, a cărei digitalizare nu mai reprezintă un deziderat, ci o necesitate stringentă.*

Digitalizarea justiției, implicit a procesului civil, nu presupune doar modificarea legislației procesual civile ci și implementarea de mecanisme viabile, care să corespundă nivelului tehnologic de dezvoltare a societății. Astfel, prin digitalizarea justiției înțelegem procesul de adoptare și integrare a tehnologiilor digitale în sistemul judiciar și în administrarea justiției. Integrarea tehnologiilor digitale, în mod indubitabil se referă și la procedura de executare, care este cea mai complexă și importantă etapă dintr-un proces civil și de eficiența mecanismelor căreia depinde în mare măsură realizarea scopului final al procesului civil.

Urmărirea bunurilor digitale presupune procesul de identificare, monitorizare și autentificare a drepturilor și posesiei asupra obiectelor și elementelor digitale în mediul virtual sau online, în vederea realizării sarcinilor și scopului procedurii de executare. Pentru realizarea acestor deziderate, este necesară modificarea atât a legislației civile cât și a celei procesual civile, considerente care vor fi analizate în prezentul studiu.

Cuvinte-cheie**:** *digitalizare, patrimoniu digital,, urmărirea bunurilor, modalități de executare*

[1] Mihaela CĂPĂȚÎNĂ, doctorand în cadrul Școlii doctorale, științe juridice, Universitatea de Stat din Moldova, ORICID ID: 0000-0003-3795-8768, e-mail: capatinamihaela2@gmail.com

I. INTRODUCERE

Executarea silită, reprezintă una din instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil și o componentă importantă a justiției într-un stat de drept. Încrederea publicului in actul de justiție depinde într-o măsură importantă și de eficacitatea mecanismelor de executare silită, fiind absolut necesar ca o hotărâre judecătorească obținută în urma unui demers judiciar, de multe ori, de durată și costisitor, să aibă o finalitate practică concretă, astfel încât justițiabilul să conștientizeze beneficiile rezultate din obținerea unui rezultat pozitiv în cadrul procesului. În caz contrar, în lipsa unor mijloace procedurale coerente, clare, suple și rapide care să garanteze ducerea la îndeplinire efectivă a titlului executoriu, partea ar fi în imposibilitate de a se bucura de câștigarea procesului, titlul executoriu conferind, astfel, creditorului doar un drept teoretic și iluzoriu. [1]

Executarea hotărârilor judecătorești este parte integrantă a dreptului la un proces echitabil și stabilirea regulilor de desfășurare a procesului de executare constituie o obligație pozitivă și o prerogativă exclusivă a statului, care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură.[2]

Prezintă interes faptul că, legislația procesual civilă a Republicii Moldova a cunoscut mai multe proiecte de modificare, prin care s-a conturat necesitatea digitalizării procedurii civile de executare silită, printre care: 1. Hotărârii Guvernului RM, nr. 1520 din 29-12-2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare”[3]; 2. Legea nr. 17 din 05.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, cunoscută și sub genericul – Simplificarea codului de procedură civilă [4], însă nici una dintre acestea nu au fost suficiente pentru a asigura plenitudinea și eficiența instituțiilor create, mai cu seamă în contextul evoluției continuii și a modificărilor în sfera digitalizării și produsului digital.

II. REGLEMENTĂRI ACTUALE CU PRIVIRE LA MODALITĂȚILE DE URMĂRIRE A PATRIMONIULUI DEBITORULUI:

Dat fiind faptul că, în prezenta lucrarea vom analiza, cu precădere, aspectele urmăririi bunurilor digitale al debitorului, în calitate de modalitate de executare silită, în cele ce urmează vom prezenta prevederile legislative actuale cu privire la conceptul de patrimoniu, bun digital și modalitățile legale de executare silită reglementate de Codul de Executare al RM.

Astfel, potrivit art. 453 alin. (1) din Codul Civil al RM *„Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate*”

Alin. (2) al art. 453 din Codul Civil prevede că, „*Toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei*”.

Având în vedere tematica abordată, o să menționăm și singura prevedere din legislația civilă moldavă, care se referă la conținutul digital și la bunul digital. Astfel, potrivit art. 477 alin. (1) Cod Civil al RM „*Conținut digital se consideră datele produse și livrate în formă digitală, cum sunt programele de calculator, aplicațiile, jocurile, muzica, înregistrările video sau textele, indiferent dacă sunt accesate prin descărcare sau prin flux continuu, de pe un suport material sau prin orice alte mijloace*". Același articol, prevede la alin. (3) că, se consideră bun digital al unei persoane „*a) conținutul digital la care ea are dreptul; b) contul la o poștă electronică, la o rețea sau alt cont online, la care ea are dreptul*".

Din motiv că, în prezentul studiu ne vom referi în mare parte la urmărirea bunurilor digitale, o să începem printr-o analiză a prevederilor actuale ale Codului de Executare al RM ce se referă la instituția urmăririi patrimoniului.

Astfel, art. 74 din Codul de Executare al RM stabilește că, executarea silită se efectuează prin: a) urmărirea mijloacelor bănești (inclusiv în valută străină) în numerar ale debitorului; b) urmărirea mijloacelor bănești (inclusiv în valută străină) de pe conturile bancare ale debitorului; c) urmărirea bunurilor debitorului prin aplicarea sechestrului pe bunuri și prin vânzarea sau administrarea lor silită; d) urmărirea salariului, pensiei, bursei și altor venituri ale debitorului; e) urmărirea mijloacelor bănești (inclusiv în valută străină) și bunurilor debitorului care se află la terți; f) ridicarea de la debitor și predarea către creditor a obiectelor indicate în documentul executoriu; g) alte măsuri prevăzute de lege.

Prin construcția respectivei norme, legiuitorul indică care sunt acele modalități de executare silită, *i.e.* acele măsuri prin care se asigură executarea documentului executoriu în posesia căruia se află creditorul.

Grație prevederii literei g) de la art. 74 Cod de Executare al RM, observăm totuși că, legiuitorul nu a optat pentru o listă exhaustivă a modalităților de executare. Deși, modalitățile enumerate la lit. a- f ce țin de urmărirea patrimoniului debitorului ne fac să credem că, în cadrul procedurii de executare silită nu este posibilă urmărirea bunurilor digitale, în sensul oferit de Codul Civil, litera g) face totuși trimitere la alte măsuri prevăzute de lege, care ar permite inclusiv urmărirea bunurilor digitale, motiv din care deducem că, procedura de executare silită nu este o reglementare rigidă și conservatoare. În același timp, deși legiuitorul nu a reglementat exhaustiv modalitățile de executare silită, menționăm totuși că, actualele prevederi ale Codului de Executare nu sunt suficiente pentru a asigura plenitudinea unei astfel de măsuri, ori nu există mecanisme viabile prin intermediul cărora executorul judecătoresc ar putea realiza urmărirea de bunuri digitale.

De asemenea, prezintă interes și prevederea art. 88 alin.(1) din Codul de Executare al RM „*Urmărirea bunurilor debitorului constă în sechestrarea, în ridicarea și în vânzarea lor*". Astfel, în cele ce urmează va trebui să analizăm subiectul abordat și sub aspectul competențelor executorului judecătoresc de a sechestra, ridica și vinde patrimoniul digital al debitorului. Ori, alin. (2) al articolului menționat, prevede po-

sibilitatea urmăririi oricărui bun corporal ori universalitate de bunuri ale debitorului, care se află în circuit civil, indiferent de faptul la cine se află în posesiune, precum și orice drept patrimonial sau creanță bănească, cu excepția celor care nu sunt pasibile de urmărire silită.

Din norma menționată, deducem următoarele rigori legale pentru a face posibilă urmărirea unui bun, în cadrul procedurii de executare silită, și anume:

1. Bunul să corespundă sensului de „bun" oferit de Codul Civil al RM;
2. Bunul să aparțină debitorului;
3. Bunul să se afle în circuitul civil;
4. Bunul să fie pasibil de urmărire silită.

Din motiv că, *supra* am analizat noțiunea de bun și bun digital, prevăzută de legislația civilă a RM, ultimul fiind introdus odată cu adoptarea legii de modernizare a Codului Civil [5], este evident faptul că, legislația execuțională are fundamentul juridic necesar în vederea introducerii de noi modalități de executare silită și mecanisme juridice, în așa fel în cât executarea silită ca etapă a procesului civil să corespundă nivelului actual de dezvoltare al societății.

Cu privire la criteriul nr. 2, care instituie regula urmăririi doar a bunurilor ce aparțin debitorului, menționăm că, procedura de executare silită este o procedură personală, motiv pentru care pot fi aduse atingeri doar drepturilor debitorului care refuză executarea benevolă a unei hotărâri judecătorești. [6]

Cel de-al 3-lea criteriu, instituit de legiuitor se referă la aflarea în circuitul civil al bunului urmărit. Menționăm că, art. 457 din Codul Civil al RM prevede că, bunurile pot circula liber, cu excepția cazurilor când circulația lor este limitată sau interzisă prin lege. Astfel, bunurile prohibite unei libere vânzări-cumpărări nu pot fi obiect al urmăririi silite, la fel nu pot fi urmărite și bunurile a căror circuit civil este limitat.

Cu privire la bunurile debitorului care nu pot fi urmărite, remarcăm prevederea art. 89 din Codul de Executare al RM.

În concluzie, menționăm că legiuitorul prevede că bunurile pasibile urmăririi silite vor fi urmărite în ordinea stabilită de comun acord de către părțile procedurii de executare, ținându-se cont de prioritatea intereselor creditorului. Dacă debitorul nu va indica consecutivitatea în care solicită a-i fi urmărite bunurile sau creditorul nu o va accepta, ordinea urmăririi bunurilor va fi stabilită de către creditor, în comun cu executorul judecătoresc, ținând cont de reglementările art. 90 Cod de Executare al RM.

III. URMĂRIREA BUNURILOR DIGITALE, ÎNTRE REALITATE ȘI PERSPECTIVE

Având în vedere faptul că, scopul principal al creditorului este executarea cât mai rapidă a titlului executoriu în a cărui posesie se află, coroborat cu dreptul părților

procedurii de executare de a stabili de comun acord consecutivitatea urmăririi bunurilor debitorului, în situația în care debitorul indică că, deține mai multe bunuri digitale (diverse Software, jocuri video, criptomonede, NFT-uri, etc) ale căror urmărire o solicită în temeiul art. 90 alin. (2) Cod de Executare al RM, iar creditorul de principiu este de acord cu acesta, apare fireasca întrebare, dacă legislația execuțional civilă permite acest fapt

Este evident faptul că, în lumina reglementărilor actuale ale Codului de Executare al RM, o astfel de modalitatea de executare, deși nu contravine prevederilor Codului de Executare (art. 74 lit. g), este totuși imposibilă din lipsa de mecanisme legale instituite de legislația execuțională. Mai mult ca atât, în sensul oferit actualmente instituției de urmărire a bunurilor debitorului, care potrivit legiuitorului constă în sechestrarea, ridicarea și vânzarea lor, în lipsa unei ajustării a respectivelor modalități de valorificare a bunurilor, având în vedere obligația executorului judecătoresc, art. 22 alin. (2) Cod de Executare al RM, de a întreprinde doar măsuri prevăzute de lege, subiectul abordat devine de teoretic și iluzoriu.

Merită să accentuăm și faptul că, reglementarea juridică a conceptului de bun digital, reprezintă o revoluționare a legislației RM, însă acesta nu este suficientă pentru realitățile electronice pe care le cunoaștem în prezent. De asemenea, reglementarea conceptului de bun digital este un prim pas important realizat de legiuitorul moldav, care în mod indubitabil va genera modificări legislative ale legislației procesual civile. Astfel, în prezent, chiar dacă ne-am afla în situația în care, debitorul solicită urmărirea primară a bunurilor sale digitale, iar creditorul ar fi de acord cu o astfel de consecutivitate, în cadrul executării silite, o astfel de modalitate de executare ar fi imposibilă din lipsa unor mecanisme juridice în acest sens.

Menționăm și faptul că, în multe jurisdicții, conceptul de „sechestru" este asociat cu bunurile materiale sau activele fizice, iar aplicarea sechestrului asupra bunurilor digitale este o problemă complexă, care raportată la rapiditatea cu care se dezvoltă și evoluează societatea, în mod categoric va conduce la implementarea de mecanisme corespunzătoare în acest sens, inclusiv în legislația RM.

De asemenea, orice intervenție asupra bunurilor digitale trebuie să fie realizată în conformitate cu legea și cu respectarea drepturilor individuale. Ridicarea unui bun digital de la proprietarul său este o acțiune serioasă și trebuie să fie realizată în cadrul unui proces legal adecvat, ceia ce implică cunoștințe speciale din partea executorului judecătoresc și capacități tehnice speciale, pentru a asigura atât legalitatea procesului, cât și corectitudinea acțiunilor realizate și veridicitatea/ autenticitatea bunurilor ridicate.

Cu referire la cea de a treia componentă prin care poate fi realizată urmărirea patrimoniului debitorului, și anume vânzarea bunurilor respectivului, menționăm că, cu respectiva suntem cel mai mult familiarizați, bineînțeles înafara unei proceduri de executare. Astfel, vânzarea unui bun digital poate fi realizată în mai multe moduri, iar procesul depinde de natura specifică a bunului digital, și anume: prin interme-

diul platformelor online de vânzare (Etsy, eBay sau platforme dedicate vânzării de conținut digital, cum ar fi Shutterstock pentru fotografii sau Themeforest pentru teme WordPress), prin intermediul platformelor de licitații (eBay, de exemplu, oferă și servicii de licitații pentru unele tipuri de bunuri digitale), prin intermediul platformelor de distribuție digitală (pot fi utilizate platforme de distribuție digitală precum Steam, Apple App Store, Google Play sau Amazon Kindle Direct Publishing pentru a vinde bunul digital deținut), site-uri de comerț electronic și altele. Deși toate cele enumerate nu reprezintă o noutate pentru noi, fiecare măcar odată realizând fie o vânzare fie o cumpărătură a unui bun digital, implementarea respectivelor cunoștințe în cadrul procedurii de executare, în lipsa unor reglementări clare și permisive în acest sens este imposibilă. Merită să menționăm că, în ultimii ani, tot mai des se discută despre introducerea în cadrul procedurii de executare a licitațiilor în format electronic, respectiv realizarea acestui deziderat, ar contribui inclusiv la vânzarea bunurilor digitale în cadrul unei proceduri de executare silită.

Având în vedere toate cele expuse în prezentul capitol, care raportate la denumirea acestuia, trebuie să recunoaștem că, actualmente urmărirea bunurilor digitale ale debitorului reprezintă un deziderat, ori reglementările Codului de Executare al RM în mod clar nu permit acest fapt. În aceeași ordine de idei, merită a fi accentuat și faptul că, în prezent se lucrează la modificarea legislației execuționale, fapt ce ne permite să credem că, în curând prevederile Codului de Executare vor permite urmărirea bunurilor digitale ale debitorului, sub aspectul instituirii de mecanisme viabile care să asigure pe de o parte legalitatea procedurii, iar pe de altă parte respectarea tuturor drepturilor și intereselor părților la procedura de executare silită.

IV. CONCLUZII

Prezenta lucrarea reprezintă un prim studiu al subiectului urmăririi bunurilor digitale. Din motiv că, conceptul de bun digital este unul nou în legislația civilă moldavă, în mod evident acesta creează noi premise, inclusiv sub aspectul dezvoltării și reglementării unor noi instituții în legislația procesual civilă, care ar asigura/ garanta legalitatea implementării respectivului concept din punct de vedere procesual.

Este evident faptul că, instituțiile juridice clasice, pe care cu toții le cunoaștem, în marea lor parte nu mai corespundă realităților actuale, fapt care determină adaptarea legislației și intercalarea acesteia cu tehnologiile informaționale.

Deși, în mare parte, tehnologia este parte inerentă din viața fiecăruia, textele de lege naționale, încă sunt destul de conservatoare în acest sens. Astfel, dacă la nivel european există deja o legislație care reglementează inteligența artificială, la nivel național, avem o legislație destul de conservatoare.

Digitalizarea procedurii de executare, pe lângă faptul că, va transforma procedura de executare silită într-o procedură modernă și efectivă, va contribui la realizarea dreptului la un proces echitabil al părților procedurii, prin executarea hotărârilor

judecătorești, inclusiv în termeni rezonabil, prin modalități eficiente, rapide și cu costuri reduse, dar care în același timp vor fi capabile să asigure legalitatea procedurii desfășurate.

În calitate de modalitate de executare, urmărirea bunurilor digitale ale debitorului, ar revoluționa paradigma actuală a executării silite, care în era tehnologiei, când o persoană poate să nu dețină nici un bun material, în accepțiunea clasică (cum ar fi un cont bancar, un bun mobil/ imobil) care ar putea fi urmărit, poate în același timp să dețină bunuri digitale, a căror urmărire ar duce la realizarea sarcinilor procedurii de executare.

Referințe bibliografice:

1. GÂRBULEŢ, I., OPRINA, E. Tratat teoretic și practic de executare silită. București: Universul Juridic, 2013, p.750;
2. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr.1 din 15 ianuarie 2013, § 71;
3. Hotărârii Guvernului RM, nr. 1520 din 29-12-2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare”;
4. Legea RM, nr. 17 din 05.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative;
5. Legea de modernizare a Codului Civil și modificarea unor acte legislative nr. 133 din 15.11.2018;
6. BELEI Elena, BUDĂI Nelea, și alții. Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova, Cartea I. Executarea hotărârilor cu caracter civil. Chișinău, 2021;